

Wykład naczelnika Oddziału Kontroli i Prewencji Towarzystwa Ubezpieczeniowego „PZU LIETUVA (LITWA) – Viktorasa Paliunasa (grupa ubezpieczeniowa „PZU LITWA” zajmuje się ubezpieczeniami „na życie”) na konferencji w Szczecinie:

„Specyfika oszustw ubezpieczeniowych w krajach nadbałtyckich.”

Po raz drugi jesteśmy uczestnikami konferencji, dlatego też znając skład uczestników, świadomie starałem się maksymalnie przybliżyć swoim wystąpieniem realną działalność i unikać statystycznych danych .

Sam tytuł mojego wystąpienia wymaga podziału na trzy oddzielne części:

1. Czym uzależniona jest specyfika oszustw ubezpieczeniowych w krajach nadbałtyckich.
2. Charakterystyczne przykłady oszustw ubezpieczeniowych w krajach nadbałtyckich.
3. Proponowane możliwości przeciwdziałania oszustwom . ubezpieczeniowym.

Do czynników warunkujących specyfikę oszustw ubezpieczeniowych w krajach nadbałtyckich, ja zaliczam:

A. Czynniki polityczne:

- Do momentu ustanowienia niepodległości, kraje nadbałtyckie wchodziły w skład Związku Radzieckiego;
- Obecnie kraje nadbałtyckie należą do Unii Europejskiej.

B. Czynniki geograficzne:

- Sąsiedztwo granic państwowych z Rosją i Białorusią;
- Brak granic państwowych w Unii Europejskiej – „Schengen”.

C. Czynniki socjalno – ekonomiczne:

- Rozbudowany tranzyt towarów i transport z Zachodu na Wschód;
- Posiadanie dużych portów morskich;
- Obszerne handlowe związki z krajami Wspólnoty Państw Niepodległych;
- Bliskie więzy osobiste i pokrewieństwo krwi z krajami Wspólnoty Państw Niepodległych;

D. Czynniki demograficzne:

- Mała liczba ludności w krajach nadbałtyckich:
Litwa ma około 3 500 000 mieszkańców, Łotwa – 2 400 000, Estonia – 1 400 000;
- Nierównomierne rozmieszczenie ludności w krajach nadbałtyckich.

E. Czynniki prawne:

- W kodeksach karnych krajów nadbałtyckich, „Przestępstwa ubezpieczeniowe” wydzielone zostały w osobny artykuł przez ustawodawcę jedynie na Łotwie i w Estonii, na Litwie – nie;
- W Estonii i na Litwie nie ma ustawy dotyczącej wywiadowczej działalności, na Łotwie jest;
- W krajach nadbałtyckich, na przykład na Litwie, badania zdarzeń podlegających ubezpieczeniu dokonuje się tylko z uwzględnieniem ustawy o ubezpieczeniach, gdzie prawo towarzystwa ubezpieczeniowego do rozpatrzenia ww. zdarzeń okazuje się czysto deklaratywne i mocno ograniczone.

Po krótkiej, teoretycznej analizie podstawowych czynników, warunkujących właściwości przestępczości ubezpieczeniowej w krajach nadbałtyckich, przywołam najbardziej charakterystyczne przykłady oszustw.

Ponieważ w wielu krajach znaczną część ubezpieczeniowego portfela stanowią ubezpieczenia związane z transportem, dlatego też najciekawsze przykłady wybrane przeze mnie dotyczą ubezpieczeń Auto Casco.

Litewskie towarzystwo ubezpieczeniowe objęło ubezpieczeniem Auto Casco 9 nowych samochodów (MAN TGA-6, RENAULT – 3) wraz z przyczepami, na ogólną ubezpieczeniową sumę 1 100 000 Euro. Wszystkie samochody zostały kupione w leasingu oferowanym przez duży bank działający na Litwie.

Po upływie trzech miesięcy, do towarzystwa ubezpieczeniowego od obsługi tegoż leasingu wpłynęła informacja o tym, że leasingobiorca nie płaci należności leasingowej.

Kiedy znaleziono leasingobiorcę, oświadczył on towarzystwu ubezpieczeniowemu, że samochody ciężarowe zaginęły w Rosji.

Towarzystwo ubezpieczeniowe przeprowadziło śledztwo i wyjaśniło, że leasingobiorca, bez pozwolenia leasingodawcy, wynajął te samochody z przyczepami jednej z rosyjskich firm. Wymieniona firma dopełniła formalności i zarejestrowała ciężarówki w Rosji, a po niedługim czasie ciężarówki przepadły w Kazachstanie.

W tym przykładzie interesujący jest sam schemat przestępstwa. Samochody przekazane w najem rosyjskiej firmie, niby legalnie, bo na podstawie umowy najmu, ale bez pozwolenia leasingodawcy i poinformowania towarzystwa ubezpieczeniowego o zwiększeniu ryzyka ubezpieczeniowego. Litewski leasingobiorca, po miesiącu od zakupu na Litwie tychże samochodów, w ciągu trzech tygodni, zawiadania Litewski Urząd o zgubieniu dowodów rejestracyjnych na wszystkie samochody ciężarowe i przyczepy. Na Litwie wydano mu nowe dowody rejestracyjne. A na podstawie starych dowodów rejestracyjnych, niejako zgubionych, samochody te rejestrowane są w Rosji. Przy czym na Litwie o tej machinacji jeszcze nikt nie wie.

Jak wyjaśniło się później, obywatel Litwy wcześniej był karany (jeszcze w czasach Związku Radzieckiego odbywał karę w jednym z więzień ze swoimi znajomymi z Rosji, którym sprzedawał samochody).

W chwili obecnej na Litwie wszczęto proces karny o sprzedaż samochodów i oszustwo popełnione przez obywatela Litwy. Jednocześnie w Rosji również prowadzone jest śledztwo w sprawie sprzedaży samochodów.

Jeden z samochodów został znaleziony na Białorusi, podjęliśmy już działania w celu sprowadzenia go z powrotem na Litwę.

Jeszcze jeden interesujący przykład, związany z wieloma krajami, które uczestniczą w konferencji.

Do jednej z estońskich firm, zajmującej się wynajmem samochodów w Tallinie, przyszedł obywatel i wypożyczył na trzy dni samochód marki Mercedes (Auto Casco – 50 000 euro). Obywatel deklarował, że wybiera się na Litwę. Przedłożył estońskie dokumenty potwierdzające tożsamość.

Po upływie trzech dni, w określonym czasie samochód nie został zwrócony. Na szczęście, w samochodzie był nadajnik radiowy, estońska firma, właściciel samochodu, ustaliła, że samochód znajduje się w jednym z miast Ukrainy. Po podjęciu odpowiednich kroków, samochodu wrócił do Estonii, a złoczyńcę zatrzymano.

W tym przykładzie z kolei interesujące jest to, że kryminalny element bardzo szybko przysposabia się do nowych warunków życia. Samochód dotarł na Ukrainę przez całą Estonię,

Łotwę, Litwę, Polskę i w Polsce przekroczył granicę z Ukrainą. Przy czym w żadnym z krajów samochód nie wzbudził podejrzeń i nie był zatrzymany.

Jak wcześniej nadmieniałem, jednym z czynników cechujących oszustwa ubezpieczeniowe w krajach nadbałtyckich jest geograficzne położenie - tranzyt towarów i transport. Można dużo rozmawiać o ubezpieczeniach CARGO, CMR, o odbiorcach ładunków lub nadawcach ładunków, którzy często zamieniają faktury na magazynach celnych, podając rachunki bankowe firm offshore, i dokonują wielu innych operacji. Ładunek deklarowany jest do jednego kraju, a w rzeczywistości zostaje w innym, przy tym podlega ubezpieczeniu.

W jednym z towarzystw ubezpieczeniowych ubezpieczono ładunek (profesjonalny sprzęt wykorzystywany w przetwórstwie produktów mlecznych) sumę 250 000 euro. Towar miał dotrzeć do jednej z rosyjskich firm na południu Rosji.

Po kilku dniach od zawarcia ubezpieczenia, ubezpieczający zawiadomił firmę ubezpieczeniową o zaginięciu ładunku w Rosji.

W trakcie weryfikacji przez towarzystwo ubezpieczeniowe otrzymanej informacji, ustalono, że rosyjska firma – odbiorca ładunku nie jest rezydentem rosyjskiego urzędu celnego. To znaczy, że firma nie może prowadzić eksportowych i importowych transakcji.

Później z kolei ustalono, że jeden z właścicieli litewskiej firmy był oskarżony o zorganizowanie zabójstwa na zlecenie na Litwie.

Wyjaśniło się również, że ubezpieczone wyposażenie produkcyjne do przetwórstwa mlecznych produktów, prawdopodobnie na Litwie było sprzedane już wcześniej, jeszcze przed ubezpieczeniem, fabryce zajmującej się przetwórstwem mlecznym na Litwie. A samochód wysłany do Rosji był załadowany metalem, z wyglądu przypominającym wyposażenie do przetwórstwa mlecznego.

Obecnie wszczęto proces karny o oszustwo.

Reasumując przedstawione przeze mnie przykłady, można wysnuć ogólne wnioski i przedstawić propozycje metod przeciwdziałania oszustwom ubezpieczeniowym:

1. Towarzystwa ubezpieczeniowe zbyt ufać leasingowym firmom, nie przeprowadzają dokładnej oceny ubezpieczeniowego ryzyka. W ostatnim czasie na Litwie bardzo aktywnie prowadzono prace w celu stworzenia systemu, w ramach obowiązującego prawa pozwalającej na wymianę negatywnych danych między poszczególnymi oddziałami firm leasingowych i banków, co umożliwiłoby zapobieganie oszustwom.
2. Nakierowanie walki z przestępczością ubezpieczeniową na ścisłą współpracę z organami ochrony prawnej.
3. Kolejna ważna sprawa: oszuści efektywnie wykorzystują to, że ładunek lub samochód ubezpiecza się w jednym państwie, a przestępstwo dokonywane jest często w innym. Tym samym możliwość weryfikacji przez ubezpieczyciela faktu, czy zaistniało zdarzenie podlegające ubezpieczeniu, czy dokonano oszustwa, jest bardzo utrudniona.

Dlatego też zachodzi konieczność dobrych osobistych i zawodowych kontaktów między krajami, pomaga to w odpowiednim momencie reagować i otrzymywać pełną i dokładną informację potwierdzającą fakt zaistnienia i okoliczności zdarzenia.

Na zakończenie, chciałbym podziękować organizatorom za możliwość uczestnictwa w konferencji, podzielenia się swoimi przemyśleniami i doświadczeniem. Chciałbym również podziękować uczestnikom tej konferencji, bo mam nadzieję, że rozszerzenie naszych wzajemnych kontaktów o sferę nieformalną, pozwoli nam także na zwiększenie skuteczności kontroli ubezpieczeniowych zdarzeń.

Dziękuję za uwagę!